

DUURZAAM WONEN

totstandkoming van een nieuwe studierichting volgens de steinerpedagogie

nr. 3 – 5 november 2008

'Duurzaam wonen' – een steiner-BSO

Op 1 september jl. ging de nieuwe 'steiner'-studierichting **DUURZAAM WONEN** van start. Uiteindelijk is het de steinerschool van Lier geworden die deze studierichting herbergt, met steun én solidariteit van alle andere steinerscholen.

Omdat de regel (onderwijswetgeving) is dat elk leerjaar van een nieuwe studierichting pas wordt gesubsidieerd vanaf het tweede jaar, staan we als schoolbeweging vier à vijf jaar lang voor de (enorme) uitdaging om de hoogste (pionier)klas van deze studierichting zelf financieel mogelijk te maken.

Dit bericht wordt aan u gericht met de uitdrukkelijke vraag of u op enigerlei wijze de uitbouw van dit steiner-BSO kunt **helpen** of **ondersteunen**.

De B-stroom: de B van

{ **beschut, beschermd en behoed** worden in klas 7 en 8
naar **bergen en burchten bouwen** in klas 11 en 12
gefundeerd op een **stevige bodem en basis** van klas 9 en 10

Interview met **Marcus Van Besouw**, klasleraar 9DW

Wat is Duurzaam Wonen?

Het doel van de richting Duurzaam Wonen (DW) is om een algemene vorming te geven, net als in de A-stroom, maar dan op een aangepaste manier voor de leerlingen. Daartoe reiken we vier componenten aan: algemene technieken, decoratie, groenbeheer en zorg.

Hoe zijn jullie begonnen?

We zijn klein begonnen: we hebben nu één klas met 16 leerlingen. Die komen hoofdzakelijk uit de eerste graad B van De Es (*De Wilg*). We zitten nu in de school van Lier, waar we proberen de B-stroom en de A-stroom met elkaar te integreren. We proberen dus heel wat activiteiten samen te doen. Voor de theorievakken gebruiken we dezelfde lokalen als de andere leerlingen. Verder is er nog een groot atelier gemaakt waar we de praktische vakken geven. De Lierse school beschikt ook over voldoende buitenruimte om het groenbeheer in al zijn aspecten te beoefenen.

Waarmee worstelen jullie nog?

De praktijk is dat we nog heel erg zoekende zijn. Bijvoorbeeld hoe je projectmatig kunt werken en toch een soort van uurrooster hebben. Een tweede probleem is natuurlijk de financiering: omdat we nog maar net gestart zijn, moet alles uit eigen zak betaald worden. En een derde probleem is dat de zorg nog verder moet worden uitgebouwd voor deze BSO-richting.

Wat willen jullie bereiken met die projecten?

Wat we heel belangrijk vinden, is dat het leren gebeurt vanuit een grote betrokkenheid van de leerlingen. We willen de vakken vanuit en in de praktijk geven en als het enigszins kan projectmatig. Met een project bedoel ik dat er geprobeerd wordt om – bij het snoeien bijvoorbeeld – niet zomaar wat takjes te knippen, maar de boom op zich te bestuderen: het snoeien, het opruimen en later ook terugkomen bij die boom om het effect van dat snoeien te zien. Zo wordt dat snoei-

en een geheel waar de leerlingen zich betrokken bij kunnen voelen.

Hoe ziet de toekomst eruit?

We zijn gestart met één klas en moeten dat nu langzaam opbouwen. De bedoeling is om als eerste eindpunt vier beroepsjaren te hebben en er wordt zelfs al nagedacht over een extra jaar, een zogenaamd specialisatiejaar. Ik moet eerlijk zeggen dat dit zich nog allemaal in de beginfase bevindt – we moeten nu eerst praktisch doorwerken tot eind volgend jaar. Al de rest moet nog vorm krijgen.

Onze inspiratiebron

Prof. dr. Michael Brater* is een van de grote inspiratiebronnen voor de opzet en de leerplannen van de BSO-studierichting 'Duurzaam Wonen'. We waren dan ook erg blij dat hij persoonlijk op 1 september 2008 de openingsplechtigheden kon bijwonen. In de namiddag verzorgde hij voor een talrijk opgekomen lerarenpubliek een seminarie over het leren door het handelen.

Kern van zijn betoog is dat mensen veel sneller en efficiënter leren door zelfstandig oplossingen te zoeken wanneer ze voor concrete problemen staan, dan wanneer ze vanuit hun denkbeelden of aangeleerde overtuigingen een probleem willen oplossen.

Dat mochten de aanwezigen aan den lijve ondervinden: hen werd gevraagd zich 2 per 2 op te stellen. Eén van hen werd geblinddoekt; de ander moest de blinde de zaal rondleiden. Na deze oefening kwam een gelijkaardige oefening, waarbij de geblinddoekte de leiding nam en de blindengeleider enkel mocht ingrijpen als hij erom gevraagd werd. Resultaat: de tweede keer was de leerervaring veel groter dan de eerste keer omdat de geblinddoekte persoon veel meer verantwoordelijkheid droeg voor het eigen leren.

Als we dat even verplaatsen naar de pedagogische situatie waarin leraar en leerling zich bevinden, dan wordt al snel duidelijk dat leerlingen vooral leren als ze zelf moeten handelen, zonder instructies of voortdurende controle, maar mét de altijd aanwezige mogelijkheid om te vragen hen over een bepaalde hindernis heen te helpen.

In de voordracht die Michael Brater gaf, beklemtoonde hij dat men in beroepsopleidingen handelingsgeoriënteerd moet onderwijzen. De uitdaging voor de leraar is om situaties te creëren die het handelen bevorderen. Om bij leerlingen tot handelingsgeoriënteerd leren te komen is het dus nodig om leerarrangementen te construeren. Centraal staat daarbij een zakelijke opdracht die bepaalde competenties uitlokt. Leerlingen kunnen dus niet zomaar leerstof consumeren en overdenken; ze moeten handelen. De leraar probeert daarbij de chronische zwakte van schoolse leersituaties bij het ontwikkelen van handelingsbekwaamheid te overwinnen. Om dit te doen moet men proberen om ook in een schools kader handelen als leermedium te integreren. Leerlingen die zelf leren, nemen automatisch meer verantwoordelijkheid op zich voor dat leren; de leraar wordt dan een leerprocesbegeleider!

* Prof. dr. Michael Brater, geboren 1944, studeerde sociologie, filosofie en psychologie in München en Berlijn. Van 1971 tot 1980 was hij onderzoeker en docent aan het Institut für Soziologie van de Universiteit München. In 1980 richtte hij samen met E. Fucke en H.U. Wehle de Gesellschaft für Ausbildungsforschung und Berufsentwicklung (GAB) op. In het kader van dit instituut heeft hij veel onderzoekswerk gedaan, onder andere naar het integreren van kunstzinnige vorming in het beroeps onderwijs. De GAB-München stelt ondertussen meer dan 20 mensen tewerk en begeleidt een 50-tal beroepsscholen in Zuid-Duitsland. Prof. Michael Brater is tevens professor aan de Alanus Hochschule in Alfter (Institut für Kunst in Dialog).

Acties voor de eerste steiner-BSO-studierichting

Zoals bekend, ontmoedigt de Vlaamse overheid het opstarten van nieuwe studierichtingen door een reglementering die erop neerkomt dat elk nieuw leerjaar dat door een school wordt ingericht, zelf bekostigd moet worden. Onderstaand schema verduidelijkt dit:

schooljaar	klassen	subsidies
2008-09	1 klas (9 DW)	geen subsidies
2009-10	2 klassen (9 + 10 DW)	subsidies voor één klas <i>(op basis van het aantal lln van 9 DW in 2008-09)</i>
2010-11	3 klassen (9, 10, 11)	subsidies voor twee klassen <i>(op basis van het aantal lln in 9 en 10 in 2009-10)</i>
2011-12	4 klassen (9, 10, 11, 12)	subsidies voor drie klassen <i>(op basis van het aantal lln in 9, 10 en 11 in 2010-11)</i>
2012-13	4 klassen (9, 10, 11, 12)	subsidies voor vier klassen <i>(op basis van het aantal lln in 9, 10, 11 en 12 in 2011-12)</i>

Hieruit blijkt dat pas in het schooljaar 2012-13 een geregulariseerde situatie optreedt. Tot die tijd moet de hoogste klas, de pioniersklas, helemaal zelf bekostigd worden.

De gemiddelde kost per leerjaar dat niet wordt gesubsidieerd, ligt rond de 160.000 euro. Het spreekt vanzelf dat de Lierse school dat niet alleen kan dragen. Gelukkig komt er van diverse kanten steun:

- de Scholengemeenschap Steinerscholen Secundair Onderwijs (dit zijn alle secundaire steinerscholen in Vlaanderen, inclusief de Parcivalschool) staan samen 25 uren-leraar uit hun urenpakket af; dit is ongeveer de helft van het benodigde aantal voor 9 DW
- de Federatie van Steinerscholen in Vlaanderen kent 20.000 euro steun toe aan het BSO-project
- de GLS Treuhand, een Duitse antroposofische stichting ter bevordering van vernieuwingen, o.a. in de steinerpedagogie, steunt voor 8.000 euro
- het Fonds PiANTRO, beheerd door de Koning Boudewijnstichting, zal in 2009 waarschijnlijk voor minstens 10.000 euro kunnen steunen
- de opbrengst van het Kerstconcert van het Tsjechisch Knapenkoor in de Begijnhofkerk van Lier gaat integraal naar het BSO-project

Ook uw hulp is nog steeds welkom!

Alle schenkingen op rekening 000-0000004-04 van de Koning Boudewijnstichting, met de vermelding R20460 Fonds PIANTRO-BSO, komen rechtstreeks ten goede van de ondersteuning van de nieuwe studierichting 'Duurzaam Wonen'.

Voor schenkingen vanaf € 30 ontvangt men een fiscaal attest.

Uit het leven gegrepen

Duurzaam Wonen wil onder andere ook zeggen zo spaarzaam mogelijk met grondstoffen omgaan. In oktober gebeurde dat zo.

Voor het vak 'groenbeheer' moest er een serre gebouwd worden. Omdat er geen geld is voor een echte serre, werd gekozen voor een boogkas: ijzeren bogen met daaroverheen plastic. Er werd uitsluitend materiaal gebruikt dat nog op het schoolterrein lag en dat vroeger ooit voor iets anders had gediend.

Bij het opruimen van de plek waar de boogkas moest komen, vonden de leerlingen een aantal zware stukken ijzer: restanten van de spoorweg die lang geleden over het schoolterrein liep. Drie leerlingen zijn dan met een kruiwagen vol zwaar ijzer naar een ijzerkoopman in de Mallekotstraat gegaan om het te ruilen voor eenzelfde gewicht aan ijzeren buizen. Met die buizen kunnen ze dan na de herfstvakantie verder aan de slag!

Vacatures

Voor de studierichting Duurzaam Wonen worden voor het tweede semester nog volgende vakleraren gezocht:

- een deeltijds vakleraar Decoratie
- een deeltijds vakleraar Verzorging

Meer informatie is te vinden op de vacaturepagina van

www.steinerscholen.be

DUURZAAM WONEN IN BEELD

voorbereidende driedaagse voor de leraren:
vlnr: Dirk Van Laer, Griet Van Raemdonck, Marcus Van Besouw, Ineke Van den Bosch, Wim Foquet, Linde De Donder

inhuuldiging atelier voor 9 DW

eerste schooldag: verwelkoming nieuwe leerlingen en leraren

zeilweek: oefenen praktische, technische en sociale vaardigheden

aan het werk:
• in de klas
• sluimerverbruik meten
• de leraar spant het touw
• fundering leggen